

MAGYAR MŰSA.

Költ Bétsben 30. Májusban 1787.

Edgy Magyar Músának a' Magyar Apolló betegskedésére írott szomorú Versei. T. M.

Mintedgy rettenetes menykő ropogása,
Vi Vagy az ellenséges ágyúk harfogása,
 Ugy tettzik előttem annak hír-adása,
 Hogy az Halál edgy Gyöngy szemnek vermet ása;
 Gyöngynek mondom, noha hívják Gyöngyöfinek,
 Mert Gyöngye, mind régi Vers szerző öfinek,
 Mind a kilentz Músák' lakó helyeinek,
 'S azoknak Gyöngy szemet tartó vizeinek.
 Apolló! vedd szemed Erdély Országára,
 Ebben Gyöngyöfinek a' beteg ágyára,
 'S nehadj olly Gyöngy szemet Halál prédájára,
 Mellyben két Hazának lenne szörnyű kára.
 Tudod, hogy mind maga, mind Vers szerző Vere,
 Kinek a' borostyán alig fért fejére,
 'S ennek-is már régen kéfzen van részére,
 A' te Músáidnak valának díszére.
 Tégedet-is fiket Halál; kérünk szépen,
 Hagyd-meg Gyöngy szemünket egészségben 's épen,
 Ne tompítsd kalfáznak élit e' tserépen,
 Inkább száz vén Afiszonyt fogj halálos lépen.
 Tsak ugyan nem juthatsz szándékod' végére;
 Mert az ollyan soha még véget nem ére.

A' ki

A' kinek borostyánt tettek fejére;
 Ámbár meg-hidegült benne forró vére.
 Ha fiket nem lészel ezen kérésére
 A' Magyar Músáknak, a' léssen a' bére,
 Hogy számodra óltárt tészünk, 's környékére
 Ezt írjuk: *Ezt tettük a' Halál részére!*
 Füleket-is kérünk számodra Midástól,
 Vagy egyéb jó forma hallásútól mástól,
 Hogy egészlen fiket ne légy a' hallástól,
 'S ha kérnek, meg-szünjél a' verem ásástól.
 Ha pedig már későn menne e' Levelünk,
 'S a' várt édgységre nem léphetnél velünk:
 Úgy számodra edgy tsepp óltárt sem emelünk,
 Sem halló fülekkel téged nem tisztelünk.
 Egyébként-is mindea módot ki-vizsgálunk,
 Hogy gyöngyünk' nemefebb része légyen nálunk;
 'S híhető, hogy még olly eszközre találunk,
 Mellyel a' *Thanatós* Uron boszszút állunk.
 Nints-is ezen egész gyöngy szem hatalmába
 Az Halálnak; mert tart olly dolgot héjjába,
 Melly az Égtől arra nyert erőt magába,
 Hogy soha ne jusson az Halál torkába.
 Ha pedig már port-is rúgott a' szemébe,
 El-rejtvén Gyöngy szemünk' a' föld' kebelébe:
 Mi mindjárt borostyánt tétetünk felébe,
 'S ezt írjuk koporsó köve tetejébe:
*Olly Gyöngynek járt itten az Halál végére,
 A' melly két Hazának vólt díszességére:
 Ez a' Gyöngy, Gyöngyösi vála a' Nevére;
 De maga Apolló, ha nézünk Versére.*

* * *

Ha a' Ió, a' mellyre lantját Fébus tette,
 Az éneklő erőt magába bé-vette,

Nem

Nem tsirázik-é itt (hól magát temette
Az Halál Apollót) vers 's ének felette?
Égy van! Tsak pora-is e' Gyöngy szemetskének,
Lefsz gyönyörű hangú kellemetes ének;
Így hát soha vége nem lészzen Versének;
Melly emlékezetét fenn tartja Nevének:
Ha Orféus hajdan a' ként musikála,
Hogy a' folyó víz-is hangjára meg-állá:
Ha Pádvy Antal olly jól prédikála,
Hogy azért a' hal-is melléje úszkála;
Itt-is azt várhatjuk e' Gyöngy porotskárúl,
Hogy minden fű le-mond régi szállásárúl,
Hogy a' Versbe részes légyen, ide járúl,
'S el-fem megyen soha a' sírja halmárúl,
Így hát a' fű itten nagy bővséggel lészzen,
A' Vers-is a' nyers fű szálon lészzen készzen,
Tsupa Paradítsom lefesz e' hely egészen,
Ezt meri ígérni edgy Múza mérészzen.

*A' Tihanyi Sz. Benedek Szerzetéből állott Apátúr-
ságnak rövid históriája.*

Dzen Apátúrság Szala Vármegyében edgy olly fél-
Szigetben fekszik, melly a' Balaton tavától for-
máltatik. Ez az a' nagy tó, melly a' Géografusok
előtt ugyan esmeretes; de a' természet vizsgálóktól
még közelebb való vizgálást érdemel. Ő Somogy,
Szala, és Veszprém Vármegyék között fekszik; a'
kerülete közel 24 mértföld; és Szala-Vármegyében
majd tsak nem edgy mértföldnyi nagy fél-szigetet tsi-
nál, mellynek dél és nap kelet felől való földjét a'
természet öszve-ragasztotta. A' bé-menetel mintedgy 200
lépésnyi szélességű, néha napján még ez-is el-volt
edgy

edgy mély árok által a' több földtől szakasztva. Ebben a' fél-szigetben vagynak fok, mind szőlő-vefzszökkel bé-plántált, mint fákkal meg-rakott völgyek, mellyek között imitt antot halas-tavak találatnak. A' többi föld szántó-földekből áll, és olly kövér's termékeny, hogy a' lakosok ostromlásnak idején magokat abból elegendő-képpen el tarthatták. Észak és napkelet között fekszik ezen Mező-Várasotska *Tihany*, vagy másképpen *Tihon*, hól edgy *Szántot-ra* általjáró Komp, vagy hidas-hajó vagyon. A' Mező-Városon fellyül edgy nagy kösziklás völgy elmelkedik-fel, mellyre első *András* Király edgy Templomot és edgy Klastromot épített, mellyet ő edgy ajándékozó levele által 1055-ben a' Sz. *Benedek* Szerzetesinek engedett. Még most-is láthatni a' Templomhoz közel edgy kápolnát, melly ennek a' Királynak temető helye, és még tsontjai közzül-is mutatnak edgynehányat, mellyen még a' podágra nyomait-is, melly a' Királyon uralkodott; fel-akarják némellyek találni. A' Király ugyan ezen Apátúrságot meg-lehetős jószágokkal ajándékozámeg, de a' fok mostoha idők, kiváltképpen a' pusztítások által, mellyet *IV-dik Béla* alatt tselekedtenek a' Tatárok, annyira le-szállott vala ezen Apátúrság, hogy ottan a' Barátok kevés száma miatt, az Isteni szolgálát illendőképpen véghez nem vitetthetett. Azért ezen Apátúrság, melly külömben az Esztergomi Papi-kerülethez tartozott, 1276-ban a' Veszprémi Papi-kerülethez adott; minthogy ez a' szomszedság julsán mindennel könnyebben fel-ruházhatta. De még-is az Esztergomi Ersek ezen julsát tartotta hozzájok, hogy minden Apátúrnak az Esztergomi Papi-gyűlésben meg-kelle-ték jelenni, és az előtti onnanvaló függésnek örök emlékezetére edgy *10 Marka* nehézségű viafz-gyer-tyát.

tyát tartozék adni. Ezen Apátúrság első *Károly* alatt mindjárt virágzani kezdett; mert minekutánna ezen *Király*, első szülött fijának halála után, ezt a fogadást tette volna; hogy a' *Templomoknak* minden el-vett jószágai vissza-adattasanak; így *Tamás-is*, az akkori *Tihanyi Apátúr* 1327-ben nyóltz falukat nyere, mellyek edgy darabig más keze alatt voltak. Ezen Apátúrság, ettől az időtől fogva egészfizen a' *Mohátsi-ütközetig* mind jó állapotban vala, és egyéb mostohaságot nem érzett, hanem hogy némellykor; mint *Papi-nemes jószágok*, el-ajándékoztattak. Illyen módon ajándékozta-el *II-dik Lajos*, *Tamásnak* *Belgrádi*, vagy *Nándor-fejér-vári*, és azután *Jánosnak* *Kalliopéli Püspököknek*. — A' *Mohátsi ütközet* után úgy le-szálla ezen Apátúrság naponként, hogy ezt *Első Ferdinánd* 1539-ben edgy tudományok szerető-jének *Deveszteri Khoron Jánosnak*, és annakutánna a' *Török fogságban* volt *Májlát István Gábriel* nevű fijának ajándékozá. *Khoron* ugyan illyen fel-tételek alatt nyerte vala-el, hogy mivel még ő ifjú volna, az ő *Atya* viselné gondját az Apátúrságnak, a' *Templom* állíttaná helyre, és bizonyos számú *Barátokat* tarana; ő pedig mihelyt a' rendes időt elérné, a' *Sz. Benedek* szerzeti köntöskébe öltözzék. Minthogy eze fel-tételek sem *Khorontól* sem *Májláttól* bé nem teljesítettének, mind a' *Templomból*, mind a' *Klasterből* várat tsinálának, mellyel az ellenség előtt mapkat óltalmazták. Ettől az időtől fogva sok mostoh időkön ment keresztül ezen Apátúrság; kétszer véték-el a' *Töröktől*, és midőn ezek ki-űzettenek vola-is belölle, más ellenségektől ostromoltatott; ú. m. *Tüztől*; kiváltképpen 1684-ben, a' midőn az égűáng nem tsak a' *templomot*, a' *Komendáns házá* minden *Kaszármákat* és *Klastermi* kisebb 's nagyobb

gyobb épületeket, hanem a' közel-lévő Várofi épü-
leteket-is meg-emészté, s egészfen hammuvá tevé vala.
Mindezek a' vizfontagságokon kerezttül esvén, utól-
jára tsak ugyan szépen helyre állottanak vala a' Szent
Benedek fia iiten: építettvén a' régi helyre igen
gyönyörű és alkalmas lakó-épületeket, mellyekben
tsendefen élének ezen jelen-való esztendőnek fel-vir-
radásáig; a' midőn végképpen el-töröltetének.

Debretzenben. D. W* I* Ur.

Minthyogy nintsen talám edgy Ország-is, a' melly
maga tudós Aszszonyaival eleitül fogva ne
dítsekedett vólna, vallyon hát tsak a' mi Magyar
Hazánk léssen-é olly böldogtalan, mellynek ebben a'
szép dítsekedésben semmi része nem vólna: mellyre
nézve elmém-mel rendel eljárván az időnek szakaszait,
a' kiket a' mi Aszszonyainknak rendiben nemesebb
elmével bírni találhattam, illendőnek ítéltem lenni
azoknak neveiket sorban ide fel-jegyezni, és által
küldeni a' végre, hogy a' kik e' dítso Laistronból
mostan ki-maradtanak, Hazánk-nak díszire azok-is
idővel oda bé-iktattassanak:

1) Sarlotta, Gyula régi Scythiai Magyar Her-
tzegek Leánya, első Keresztyén Magyar Királynk'
Szent Istvánnak szülő édes Anyja; Feleségül adttat-
ván Geiza Magyar Hertzegek, minthyogy má az
előtt az Attya' házánál a' Keresztyéni szent élben
neveltetett vólt fel, ő tsepegtette vólt kiváltképen
való módon a' Férjének elméjébe a' Keresztyé tu-
dománynak igazságát, sőt az egész Magyar Nezet-
nek meg-térítésében nem utolsó eszköz vólt: aminő
ezt a' régi Görögöknek irásiból a' többek közteve-

zetefsen *Schwartz Gottfrid*, Iglai Magyar Hazánk-fia, nyilván meg-mutogatta abban a' tudós Traktájában, mellyet a' *Keresztyén Vallásnak a' Magyarok között való Eredetiről* Deák nyelven írt, és Lipfiában 1740-dik esztendőben, 4-ed Részben botosított volt világ eleibe.

2) *Gisela*, második Henrik Tsáfszárnak testvér Huga, Sz. István Magyar Király' Felesége, ez a' Keresztyénségre már némű néműképpen az előtt megtért Királyi Férjét, sőt az egész Magyar Nemzetet, maga jó példájával és istenes tanáts-adásával az igaz Keresztyéni Hitnek vallásában hathatósan élelsgette és gyámolította, a' külső országi és hazánkbeli Íróknak hiteles tanúbizonyságok szerént.

3) *Kunegunda*, Magyar Királyi Vérből származott szent életű tudós Fejedelem aszfzony, Lengyel ország' Királynéja; ennek életének 1401. esztendőben pergaménára 4-gyed Részben lett le-írása a' Lengyel országi Zalusiana Bibliothékában tartattatik. Ugyan ezen Kunegundának élete, régi barát betűkkel le-írva itt nálunk-is Kéz-írásban meg-vagyonde azomban ezektől fokkal különböz Kunegunda életének az a' le-írása, mellyet ez előtt mintedgy harmincz esztendővel a' Nagy-Szombati PP. Jésovíták az Akadémiai betűkkel ki-nyomatattanak.

4) *Salomaea*, Haliciának, Magyar Ország edgyik részének régi Királynéja, minémű jeles tudományokkal bírt légyen, ezt a' tizen negyedik Száznak végén Pergaménára ítatott Elete bizonyítja, melly Kézírás Varfóban az ország Bibliothékájában hever mind e' mai napiglan. E' tudós Királynénak tselekedeteit Titzini György Versekre foglalván, Krakóban 1537. élt. 4. Rész. ki-nyomatattatta.

5) *Ersébet*, Második Albert Császár, és Magyar Királynak Leánya, Sigmond Királyunknak unokája, harmadik Kazmér Lengyel Királynak feleségül adattatván, írt a' *Királyi Gyermekek Oktatásáról* edgy Könyvetskét, a' melly Gesner' Bibliothékájának tanúbizonysága szerént Bétsben a' Császári fő Bibliothékában Kéz-írásban őrizet alatt tartattatik.

6) *Beatrix*; első Mátyás híres Király' második Felesége, erről *Galeotus Mártius*, említett Királynak titkos Író-Deákja azt mondgya, Mátyás Királynak okos és bölts mondásiról és tselekedetiről írt könyvében; hogy tudományával az egész aszfzonyi Nemet fellyül haladta volna. *Naldus Naldius* pedig a' Császári Bibliothékának dítséreti között úgy ír felőle, hogy tudományával még Kornéliának a' Grakhusok Annyának-is, sőt minden tudós Sibillának eleibe lépett volna; ugyan azont bizonyítja Mátyás Királynak írott levelében-is, hogy nem csak világi böltséiségén, hanem a' Kegyetség szerént való tudományán-is mindenek álmétkodtanak. Hogy még az orvosi tudományban-is némű néműképpen jártas s költes lett légyen, azt Bonfinius' Magyar Históriajában Decad. IV. Lib. VIII. meg-lehet olvasni.

(Ennek további le-írása a' másik levélben következik.)

